

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นสอบสวนกับการรับแจ้งความ

The Mediation of Criminal Dispute at Investigation Level and Reporting

ศิริประภา สุภารัตนโชติ¹

Siraprara Suparatanachoti¹

บทคัดย่อ

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นสอบสวน ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 โดยพนักงานสอบสวน สำหรับความผิดอันยอมความได้ ความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา ได้ถูกหลักเกณฑ์ภายในกล่าวคือระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยว่าด้วยการรับเลขคำแจ้งความ และเลขคดีอาญา พ.ศ. 2565 กำหนดให้พนักงานสอบสวนการดำเนินการรับแจ้งความและออกเลขคดีอาญาเพื่อให้เกิดสถิติคดีอาญาเป็นไปด้วยความถูกต้องและตรงกับความเป็นจริง ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อผู้เสียหาย ผู้กระทำความผิด ทำให้คู่กรณีไม่ได้รับการเยียวยาอย่างทันท่วงที จึงควรมีการเปลี่ยนแปลงระบบการรับแจ้งความให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติดังกล่าว

คำสำคัญ : การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา ในชั้นพนักงานสอบสวน หลักเกณฑ์ภายใน

Abstract

According to the mediation act B.E. 2562, the mediation of criminal dispute for investigation level has been investigated by inquiry official in case of compoundable offence and petty offence under the criminal code. The internal criteria have been determined under the regulations of the Royal Thai Police, and criminal case number 2022. It has emphasized officers for receiving reports and criminal case numbers. The accuracy of criminal cases has statistically performed and related into reality. As a result, it was not suitable for injured victim and offender. The litigant could not redress the grievances immediately. It was necessary to change the reporting crime under this act.

Keywords: Mediation of Criminal Dispute, Inquiry Official, Internal Criteria

¹ ผู้กำกับ(สอบสวน) กลุ่มงานตรวจสอบสำนวนคดี ตำรวจภูธรภาค 2

Superintendent (Investigation), Case Inspection Division, Provincial Police Region 2

Email : jaidee0868319931@gmail.com

วันที่รับบทความ: 17 มกราคม 2566

วันที่แก้ไขบทความ: 14 มีนาคม 2566

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 22 มีนาคม 2566

1. บทนำ

รัฐได้พยายามจะแก้ไขปัญหาคดีอาญาชั้นศาล นักโทษล้นคุกและต้องการลดงบประมาณแผ่นดิน จึงได้กำหนดนโยบายทางอาญาโดยการนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้แก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการเบี่ยงผู้กระทำความผิดออกจากกระบวนการยุติธรรมหลัก กล่าวคือการระงับข้อพิพาทระหว่างคู่กรณีโดยไม่ต้องขึ้นสู่ศาลด้วยวิธีการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา ภายใต้เงื่อนไขการชดเชยเยียวยาผู้เสียหายซึ่งนโยบายทางอาญาดังกล่าวได้ปรากฏเป็นแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 โดยสาระสำคัญของกฎหมายฉบับนี้คือการนำคดีอาญาประเภทความผิดอันยอมความได้ และคดีความผิดลหุโทษอื่นที่ไม่กระทบต่อส่วนรวม ตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาและความผิดอาญาแผ่นดินที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปีตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้เข้ามาสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา โดยความสมัครใจของคู่กรณีซึ่งพนักงานสอบสวนจะเป็นผู้ใช้อำนาจออกคำสั่งให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท หากการไกล่เกลี่ยสามารถตกลงกันได้ก็จะทำให้คดีอาญาที่พิพาทนั้นระงับลงในการสอบสวนและขึ้นส่งคดีของพนักงานอัยการ โดยไม่ต้องนำคดีขึ้นสู่การพิจารณาในชั้นศาล (ปอล เรือนใจดี, 2562, น. 1)

บทความนี้จะกล่าวถึงกรณีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 หมวด 4 มาตรา 41 บัญญัติว่า

“การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวนให้กระทำได้ในคดีความผิด ดังต่อไปนี้

(1) คดีความผิดอันยอมความได้

(2) คดีความผิดลหุโทษตามมาตรา 390 มาตรา 391 มาตรา 392 มาตรา 393 มาตรา 394 มาตรา 395 และมาตรา 397 แห่งประมวลกฎหมายอาญา และความผิดลหุโทษอื่นที่ไม่กระทบต่อส่วนรวมตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

(3) ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปีตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้

โดยเฉพาะมาตรา 41 (1) (2) ซึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้ มิใช่คดีที่ก่อความเสียหายร้ายแรง หรือเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของสังคม และพนักงานสอบสวนคาดว่าจะสามารถเรียกคู่กรณีมาพูดคุยและตกลงกันได้ ในส่วนผู้เสียหายเมื่อตกลงยอมความกันได้ ผู้เสียหายย่อมได้รับการชดเชยในค่าเสียหายหรือบรรเทาความเดือดร้อนจากฝ่ายผู้ต้องหา มีต้องฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายในทางแพ่งด้วยตนเองซึ่งจะต้องใช้ระยะเวลานาน และการตกลงไกล่เกลี่ยกันได้เป็นการระงับความขัดแย้งของคู่กรณีที่ทั้งสองฝ่าย ความขัดแย้งจะจบลงได้ดีมากกว่าการที่จะต้องมีการฟ้องร้องกันทางอาญาซึ่งมุ่งแต่จะลงโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิดมากกว่าการระงับความขัดแย้ง

แต่ด้วยระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยการรับเลขคำแจ้งความและเลขคดีอาญา พ.ศ. 2565 มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2566 ซึ่งเป็นแนวทางการปฏิบัติสำหรับการดำเนินคดีอาญาโดยพนักงานสอบสวน เป็นการกำหนดแนวทางการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวนสำหรับการรับแจ้งความโดยทันทีและหากผู้กระทำความผิดอาญา พนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการออกเลขคดีอาญาต่อไป กรณีการออกเลขคดีอาญา พนักงานสอบสวนต้องทำเป็นสำนวนการสอบสวนคดีอาญา และผู้กระทำความผิดต้องถูกดำเนินคดีอาญา กลายเป็นผู้ต้องหาที่มีกรณียกฟ้องนี้และมีและลงบันทึกประวัติอาชญากรรม เล็งเห็นได้ว่ากระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นพนักงานสอบสวน

จะเกิดสภาพปัญหาผู้ต้องหาและผู้เสียหายอาจไม่ยินยอมเข้าสู่ระบบไกล่เกลี่ยข้อพิพาททันที ผู้เสียหายไม่ได้รับการเยียวยาทันทั่วทั้งที่ เมื่อผู้ถูกกล่าวหากลายเป็นผู้ต้องหาและต้องดำเนินการพิมพ์ลายนิ้วมือลงประวัติอาชญากรรม จึงส่งผลให้เกิดความไม่สบายใจของผู้สมัครใจไกล่เกลี่ย

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้อ่านได้มีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับหลักการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีอาญา ในชั้นสอบสวน อีกมิติหนึ่งที่ไม่สามารถขับเคลื่อนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้ระงับคดีอาญาได้ เพราะด้วยหลักเกณฑ์ภายในที่พนักงานสอบสวนต้องดำเนินการ ทำให้ผู้ต้องหาสูญเสียโอกาสในอนาคต ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาล่าช้า ไม่ทันทั่วทั้งที่และอาจไม่สมเหตุผล ผลเกิดภาระค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี เช่นการจ้างทนายความ การประกันตัว เป็นต้น ทั้งที่สามารถกระทำได้ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562

2. การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

ความหมายของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท การระงับข้อพิพาทโดยบุคคลที่สามซึ่งเป็นคนกลางในการทำหน้าที่ช่วยเหลือแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างคู่กรณี โดยที่คู่พิพาทตกลงกันให้บุคคลที่สามเข้ามาช่วยไกล่เกลี่ยเพื่อยังให้เกิดการประนีประนอมยอมความกัน คู่พิพาททั้งสองฝ่ายต้องยอมผ่อนผันข้อเรียกร้องของตนและแต่ละฝ่ายจะได้สิทธิตามที่ได้ประนีประนอมยอมความกันนั้น

การไกล่เกลี่ยตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้คำนิยามไว้ว่า “พูดจาให้ปรองดองกัน พูดจาให้ตกลงกัน อุปโลกน์ ทำให้เรียบร้อย ทำให้มีส่วนเสมอกัน” ในภาษาอังกฤษมีการใช้คำศัพท์สำหรับคำว่า ไกล่เกลี่ยอยู่ 2 คำ คือ “Conciliation” และคำว่า “Mediation” ซึ่งคำศัพท์ทั้งสองคำนี้ มีความหมายแตกต่างกัน กล่าวคือ “Conciliation” เป็นการจัดการข้อพิพาทโดยบุคคลที่สาม โดยขึ้นอยู่กับความสมัครใจของคู่กรณี การจัดการด้วยวิธีนี้สามารถนำมาใช้กับข้อพิพาทด้านต่าง ๆ อาทิเช่น ด้านสิทธิมนุษยชน ด้านสิ่งแวดล้อม บุคคลที่สามารถให้คำแนะนำและความเห็นแก่คู่กรณีได้ หากการ “Conciliation” ไม่สามารถนำไปสู่ข้อยุติได้ ข้อพิพาทนี้จะต้องให้ศาลพิจารณาต่อไป ส่วน “Mediation” เป็นวิธีการที่คล้ายกับ “Conciliation” โดยมีบุคคลที่สามมาช่วยในการจัดการกับข้อพิพาทแต่จะไม่ให้คำแนะนำหรือข้อเสนอแนะกับคู่กรณี และข้อตกลงจาก “Mediation” จะไม่มีผลบังคับใช้ตามกฎหมาย อย่างไรก็ตาม “Mediation” มีความหมายยืดหยุ่น และเป็นข้อตกลงที่ไม่เป็นทางการซึ่งเหมาะสมกับข้อพิพาททางการค้า (วรพจน์ เวียงจันทร์, 2557, น. 8) การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (Mediation) เป็นแนวคิดที่พัฒนามาจากแนวคิดของการเจรจา (Negotiation) ซึ่งเป็นกระบวนการแก้ปัญหาที่ประกอบด้วยคนสองคนหรือมากกว่านั้นสมัครใจตกลงกัน และพยายามที่จะบรรลุเป้าหมายร่วมกัน โดยการเจรจา ไม่ว่าจะเป็นแบบทางการ หรือแบบไม่เป็นทางการ เช่น เจรจากับเพื่อน ครอบครัว หรือคนรู้จัก เป็นต้น การเจรจานั้นไม่เพียงแต่เป็นวิธีการต่อรองเพื่อให้ได้มา ซึ่งที่ต้องการ แต่ยังเป็นการค้นหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ดังนั้นในการเจรจาทุกฝ่ายควรร่วมมือกันในการค้นหาแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาในแต่ละประเด็น ผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยหรือประนีประนอมข้อพิพาทไม่มีอำนาจบังคับให้คู่พิพาทตกลงกัน ไม่มีอำนาจให้คำตัดสินหรือกำหนดผลแห่งการเจรจาให้แก่คู่พิพาท แต่จะช่วยลดความขัดแย้งความตึงเครียด และสร้างบรรยากาศที่ดีในการเจรจา บางครั้งอาจเสนอแนวทางในการยุติข้อพิพาทก็ได้ (วันชัย วัฒนศัพท์, 2550, น. 141) ปัจจุบันสังคมไทยมีลักษณะเป็นสังคมสลับซับซ้อนมากขึ้น รวมทั้งมีเทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการดำรงชีวิต ทำให้เกิดข้อพิพาทกันง่าย และส่วนใหญ่การจัดการความข้อพิพาทมักเริ่มต้นโดยกระบวนการในชั้นพนักงานสอบสวน ซึ่งไม่ใช่วิธีการจัดการกับความขัดแย้งที่ดีที่สุด

ดังนั้น การนำวิธีการไกล่เกลี่ย (Mediation) มาใช้ในการแก้ไขปัญหาในกระบวนการยุติธรรมทางเลือกจึงจำเป็นและเหมาะสมอย่างยิ่ง ทำให้สามารถระงับข้อพิพาทไปได้อย่างรวดเร็ว และเป็นธรรม เพราะการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้น เป็นการค้นหาความพึงพอใจของคู่กรณีว่าจะยุติข้อพิพาทซึ่งมีอยู่หรือจะมีขึ้นในอนาคตให้เสร็จด้วยวิธีการใดอย่างไร โดยมีคนกลางทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยให้คู่กรณีได้เจรจาตกลงกัน โดยผู้ไกล่เกลี่ยจะไม่ชี้นำผลที่ว่าคู่กรณีฝ่ายใดถูกหรือผิด หรือการเยยวาค่าเสียหายที่แท้จริงนั้นควรเป็นจำนวนเท่าใด หากเจรจาตกลงกันได้ก็ทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันไว้และคู่กรณีปฏิบัติตามสัญญาดังกล่าว หากไม่สามารถไกล่เกลี่ยกันได้ก็ฟ้องร้องดำเนินคดีกันต่อไป ทั้งนี้ หากมีการนำวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไปใช้อย่างแพร่หลายในคดีที่สามารถเจรจาไกล่เกลี่ยกันได้ ก็จะช่วยให้ลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล ลดปัญหาความขัดแย้งในชุมชน ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

3. การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 กล่าวเฉพาะการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวน

3.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

โดยที่ปัจจุบันข้อพิพาททางแพ่งและทางอาญาเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากควรนำกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งซึ่งมีทุนทรัพย์ไม่มากนัก และข้อพิพาททางอาญาบางประเภทเพื่อให้หน่วยงานของรัฐหรือศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนใช้ในการยุติหรือระงับข้อพิพาทดังกล่าว โดยคำนึงถึงความยินยอมของคู่กรณีเป็นสำคัญ ทำให้ปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลลดน้อยลงลดปัญหาความขัดแย้งเกิดความสมานฉันท์ขึ้นในสังคม ลดงบประมาณแผ่นดิน และเสริมสร้างสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข ทั้งนี้ ระบบการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องจึงเป็นทางเลือกให้แก่ผู้ที่มีกรณีพิพาทใช้เป็นช่องทางในการยุติ ข้อพิพาทก่อนที่จะมีการฟ้องคดีโดยคู่กรณีสามารถกำหนดและเลือกผู้ไกล่เกลี่ยจากบัญชีผู้ไกล่เกลี่ยดำเนินการไกล่เกลี่ย และหากตกลงกันได้ก็ให้ผู้ไกล่เกลี่ยบันทึกข้อตกลงการไกล่เกลี่ย เป็นลายลักษณ์อักษรโดยให้คู่กรณีและผู้ไกล่เกลี่ย ลงลายมือชื่อไว้ ทำให้ข้อพิพาททางแพ่งสามารถยุติลงได้ในเวลาอันรวดเร็วโดยไม่จำเป็นต้องมีการฟ้องร้องทั้งเป็นการประหยัดเวลาและทรัพยากรต่างๆ ที่จะต้องสูญเสียในการต่อสู้คดี อันจะยังประโยชน์แก่ระบบเศรษฐกิจและสังคมยิ่งกว่า เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2562 พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.2562 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา โดยพระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป เว้นแต่บทบัญญัติแห่งหมวด 2 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่ง หมวด 3 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา หมวด 4 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นสอบสวน และหมวด 5 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (วันที่ 19 พฤศจิกายน 2562) (สำนักงานศาลยุติธรรม, 2562, น. 1)

3.2 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นวิธีการหนึ่งที่ถูกนำมาใช้เพื่อระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้น ทำให้สามารถระงับข้อพิพาทไปได้อย่างรวดเร็ว และเป็นธรรม เพราะการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้น เป็นการค้นหาความพึงพอใจของคู่กรณีว่าจะยุติข้อพิพาทซึ่งมีอยู่หรือจะมีขึ้นในอนาคตให้เสร็จไปด้วยวิธีการใด อย่างไร โดยมีคนกลางทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยให้คู่กรณีได้เจรจาตกลงกัน โดยผู้ไกล่เกลี่ยจะไม่ชี้นำผลที่ว่าคู่กรณีฝ่ายใดถูกหรือผิด หรือการเยยวาค่าเสียหายที่แท้จริงนั้นควรเป็นจำนวนเท่าใด การไกล่เกลี่ยนั้นมีจุดมุ่งหมายเพียงเพื่อให้คู่กรณีได้ตกลงกัน หากเจรจาตกลงกันได้ก็ทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันไว้ และให้คู่กรณีปฏิบัติตามสัญญาดังกล่าว แต่หากไม่สามารถไกล่เกลี่ยกันได้ก็ฟ้องร้องดำเนินคดีกันต่อไป หน้าที่สำคัญของผู้ไกล่เกลี่ย คือ ช่วยเหลือในการเจรจาของคู่กรณีทั้งสองฝ่าย ไม่ใช่ทำหน้าที่เป็น

ผู้ตัดสินชี้ขาดแต่อย่างใด แต่จะพิจารณาโดยคำนึงว่าจะทำอย่างไรให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายได้เจรจากดลงกันโดยเกิดจากความสมัครใจของคู่กรณี และช่วยให้คู่กรณีได้เข้าใจถึงสิ่งที่ตนต้องการและสิทธิที่ตนจะพึงได้รับ รวมทั้งช่วยชี้แนะแนวทางแก้ไขปัญหาและช่วยกำหนดทางเลือกที่จะนำไปสู่ข้อตกลงร่วมกัน และเมื่อคู่กรณีเจรจากดลงกันได้ ผู้ไกล่เกลี่ยก็ช่วยร่างสัญญาประนีประนอมยอมความให้คู่กรณีได้รับทราบและปฏิบัติตามอีกทางหนึ่งด้วย (อริยพร โพธิ์ใส, 2565, น. 76)

3.3 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวน

ประเภทคดีที่เข้าสู่ระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวน

3.3.1 ความผิดอันยอมความได้ อาทิ มาตรา 326 หมิ่นประมาท มาตรา 341 ฉ้อโกง มาตรา 352 ยักยอก มาตรา 358 ทำให้เสียทรัพย์ มาตรา 326 บุกรุก

3.3.2 ความผิดลหุโทษ ตามมาตรา 390 ประมาทไม่สาหัส มาตรา 391 ทำร้ายร่างกายไม่เป็นอันตรายแก่ร่างกายและจิตใจ มาตรา 392 ชูให้ตกใจ มาตรา 393 ดูหมิ่นซึ่งหน้า มาตรา 394 ไล่ต้อนสัตว์ไปสวนไร่นาคนอื่น มาตรา 395 ปลอ่ยปละเลลยสัตว์ไปสวนไร่นาคนอื่น และมาตรา 397 ทำให้อับอายหรือเดือดร้อนรำคาญ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และความผิดลหุโทษที่ไม่กระทบต่อส่วนรวมตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

3.3.3 ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 3 ปี ตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562

ทั้งนี้ ความผิดตาม (3) ต้องเป็นกรณีที่ผู้ต้องหาไม่เคยได้รับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มาก่อน เว้นแต่เป็นคดีความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท คดีความผิดลหุโทษ ซึ่งพ้นระยะเวลาเกิน 3 ปีนับแต่มีคำสั่งยุติคดี และผู้ต้องหาไม่อยู่ระหว่างต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือพ้นโทษมาแล้วเกินกว่า 5 ปี เว้นแต่เป็นคดีความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทคดีความผิดลหุโทษ หรือคดีความผิดที่ผู้ต้องหาได้กระทำในขณะที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี (พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มาตรา 42)

3.4 ขั้นตอนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวน (พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มาตรา 43, มาตรา 44, มาตรา 49, มาตรา 50, มาตรา 51, มาตรา 55, มาตรา 56, มาตรา 57)

3.4.1 ในคดีที่อาจไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาได้ ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้คู่กรณีทราบ ในโอกาสแรกว่ามีสิทธิยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา โดยให้บันทึกการแจ้งดังกล่าวไว้ในบันทึกคำให้การผู้ต้องหาหรือบันทึกปากคำผู้เสียหาย

3.4.2 เมื่อคู่กรณีทั้งสองฝ่ายสมัครใจและประสงค์จะเข้าร่วมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา และคดีนั้นมิได้อยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล ให้คู่กรณียื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาต่อพนักงานสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนทำความเข้าใจเสนอ หากพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งเห็นว่าพฤติการณ์ของการกระทำความผิดไม่ร้ายแรงและไม่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวมให้พิจารณามีคำสั่งให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา

3.4.3 หากพนักงานสอบสวนเห็นว่าคำร้องไม่ถูกต้อง หรือมีรายละเอียดของคำร้องไม่ครบถ้วน ให้แจ้งให้ทำคำร้องใหม่ ภายใน 15 วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง หากผู้ยื่นคำร้องไม่ดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้ถือว่าผู้ยื่นคำร้องนั้นไม่ประสงค์ที่จะยื่นคำร้องอีกต่อไป

3.4.4 ให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการประชุมระหว่างคู่กรณีเพื่อเลือกและแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยภายใน 7 วัน นับแต่วันที่พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งมีคำสั่งให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา หากคู่กรณีไม่อาจตกลงเลือกผู้ไกล่เกลี่ยได้ให้พนักงานสอบสวนเลือกและแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยแล้วแจ้งให้ผู้ไกล่เกลี่ยและคู่กรณีทราบ

3.4.5 ให้พนักงานสอบสวนกำหนดนัดไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาครั้งแรกภายใน 7 วันนับแต่วันแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ย แล้วแจ้งให้ผู้ไกล่เกลี่ยและคู่กรณีทราบหากกรณีมีเหตุจำเป็นที่มีอาจดำเนินการได้ทันภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนขอขยายระยะเวลาไปยังพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งได้อีกไม่เกิน 7 วัน

3.4.6 คู่กรณีต้องเข้าร่วมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาด้วยตนเองและมีสิทธิให้ผู้ซึ่งตนไว้วางใจไม่เกิน 2 คน เข้าฟังการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาได้ถ้าคู่กรณีซึ่งเป็นผู้ต้องหา นั้นเป็นผู้เยาว์ ให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ เข้าร่วมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาด้วย ทั้งนี้ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาให้กระทำเป็นการลับ

3.4.7 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาให้กระทำให้แล้วเสร็จภายใน 30 วันนับแต่วันที่กำหนดนัดไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาครั้งแรก แต่หากมีเหตุจำเป็นหรือเชื่อได้ว่าคู่กรณีจะสามารถตกลงกันได้ ผู้ไกล่เกลี่ยอาจดำเนินการต่อไปได้อีกไม่เกิน 30 วัน โดยบันทึกเหตุผลดังกล่าวไว้

3.4.8 ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา คู่กรณีมีสิทธิเจรจาเพื่อหาข้อตกลงร่วมกันได้โดยอิสระ ทั้งนี้ ข้อตกลงนั้นต้องไม่เป็นการขัดต่อกฎหมาย เป็นการพันวิสัยหรือเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

3.4.9 เมื่อคู่กรณีได้มีข้อตกลงเป็นประการใดแล้ว ให้ผู้ไกล่เกลี่ยบันทึกข้อตกลงหรือจัดให้มีการบันทึกข้อตกลงนั้นไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และให้คู่กรณีและผู้ไกล่เกลี่ยลงลายมือชื่อไว้ แล้วให้ผู้ไกล่เกลี่ยส่งบันทึกข้อตกลงไปยังพนักงานสอบสวน

3.5 การยุติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวน (พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มาตรา 58 และมาตรา 59)

3.5.1 คู่กรณีคนใดคนหนึ่งอาจขอถอนตัวเพื่อยุติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในเวลาใดก็ได้ ในกรณีที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีหลายคน การขอถอนตัวเพื่อยุติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาของคนใดคนหนึ่งหรือหลายคน ย่อมไม่กระทบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาของคู่กรณีที่เหลืออยู่ทั้งสองฝ่าย

3.5.2 ผู้ไกล่เกลี่ยอาจยุติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาได้ เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(1) คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายไม่เข้าร่วมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาโดยไม่แจ้งหรือโดยไม่มีความเห็นสมควรหรือมีพฤติการณ์ที่ไม่ให้ความร่วมมือในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา

(2) มีเหตุอันควรสงสัยว่าความตกลงนั้นมิได้เป็นไปด้วยความสมัครใจ

(3) การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาไม่อาจบรรลุผลได้โดยแน่แท้

(4) เห็นได้ชัดว่าการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาต่อไปจะเป็นการขัดต่อผลประโยชน์ของคู่กรณีที่เป็นผู้เยาว์

(5) คู่กรณีไม่สามารถเจรจาเพื่อตกลงแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งหรือไม่อาจเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นได้

3.6 ผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นสอบสวน (พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มาตรา 64 ถึงมาตรา 67)

3.6.1 ในกรณีที่คู่กรณีตกลงกันได้ ให้ผู้ไกล่เกลี่ยบันทึกข้อตกลงนั้นไว้เป็นลายลักษณ์อักษรและให้คู่กรณี ลงลายมือชื่อไว้ แล้วส่งบันทึกข้อตกลงไปยังพนักงานสอบสวน และให้พนักงานสอบสวนส่งไปยังพนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวน

การสอบสวนเพื่อพิจารณาสั่งยุติคดี และสิทธิหน้าที่อาญา มาฟ้องเป็นอันระงับ แต่ในกรณีที่มิใช่ผู้เสียหายหลายคน หากผู้เสียหายคนหนึ่งคนใดไม่สามารถทำข้อตกลงกับผู้ต้องหาได้ สิทธิหน้าที่อาญา มาฟ้องของผู้เสียหายดังกล่าวย่อมไม่ระงับ

3.6.2 ในกรณีตกลงกันไม่ได้ ให้พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่ง มีคำสั่งดำเนินคดีต่อไป การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาไม่ตัดอำนาจของพนักงานสอบสวนที่จะทำการสอบสวนต่อไป

4. จากการศึกษาสภาพปัญหาการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวน ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวน

ด้วยขั้นตอนระเบียบภายในของหน่วยงานรัฐซึ่งมีผลใช้บังคับในวันที่ 1 มกราคม 2566 นั้น พบว่าตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยการรับเลขคำแจ้งความและเลขคดีอาญา พ.ศ. 2565 ยังคงกำหนดให้พนักงานสอบสวนรับคำแจ้งความจากผู้แจ้งความมูลความผิดทางอาญาโดยไม่ได้มีการกำหนดให้พนักงานสอบสวนแยกมูลความผิดอาญาตามมาตรา 41 (1) (2) ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ออกจากการรับแจ้งความ โดยระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยการรับเลขคำแจ้งความและเลขคดีอาญา พ.ศ. 2565

“ข้อ 4 กำหนดว่า เมื่อมีผู้มาแจ้งความให้ผู้รับแจ้งความรับเลขคำแจ้งความในสมุดบันทึกคำแจ้งความโดยทันที โดยให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนผู้แจ้งความ และพยานที่ผู้แจ้งความอ้างถึง หรือพยานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการดำเนินการอื่นทั้งหลายในการรวบรวมพยานหลักฐาน โดยในการรับเลขคดีอาญาให้ดำเนินการ ดังนี้

(1) คดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิด หากเป็นกรณีที่มีมูลความผิดอาญาให้พนักงานสอบสวนรับเลขคดีอาญาในสมุดบันทึกคดีและทำการสอบสวนตามที่กฎหมายบัญญัติ

(2) คดีที่ไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด หากเป็นกรณีที่มีมูลความผิดอาญา ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบพิจารณาส่งเรื่องให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน ทำการสืบสวนหาตัวผู้กระทำความผิด และเมื่อทำการสืบสวนแล้วให้ดำเนินการ ดังนี้

ก. กรณีสืบสวนจนทราบว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนส่งเอกสารและหลักฐานที่ได้จากการสืบสวนให้กับพนักงานสอบสวน เพื่อให้พนักงานสอบสวนรับเลขคดีอาญาในสมุดบันทึกคดี และทำการสอบสวนตามที่กฎหมายบัญญัติ

ข. กรณีเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนได้ทำการสืบสวนตามระยะเวลาที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนดแต่ไม่รู้จักตัวผู้กระทำความผิด ให้ส่งผลการสืบสวนรวมทั้งเอกสารและหลักฐานที่ได้จากการสืบสวนให้กับพนักงานสอบสวน เพื่อให้พนักงานสอบสวนรับเลขคดีอาญาแล้วดำเนินการตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 140”

จะเห็นได้ว่า ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยว่าด้วยการรับเลขคำแจ้งความ และเลขคดีอาญา พ.ศ. 2565 มีวัตถุประสงค์ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติเกี่ยวกับการรับแจ้งความและลงระบบเพื่อตัดเลขคดีอาญา โดยก่อนการเกี่ยวกับการรับแจ้งความและลงระบบเพื่อตัดเลขคดีอาญาพนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการดังนี้ จะต้องสอบปากคำคู่กรณีรวบรวมพยานต่าง ๆ ซึ่งต้องใช้เวลาจากนั้นจึงรับคำร้องทุกข์ ในส่วนคู่กรณีต้องเดินทางมาให้ปากคำกับพนักงานสอบสวนหลายครั้งทำให้เสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางหลายครั้ง เมื่อรวบรวมพยานหลักฐานแล้วเสร็จต้องดำเนินการลงระบบเพื่อออกเลขคดีอาญาอันเป็นที่มาให้เกิดการเก็บสถิติประวัติคดีอาญาในงานสอบสวน เก็บประวัติอาชญากรทำให้ทราบว่าผู้ต้องหารายใดกระทำความผิดซ้ำ รวมถึงประวัติการกระทำความผิดอาญาแล้วและใช้ลงโทษกรณีกระทำความผิดซ้ำใน

กระบวนการยุติธรรม สามารถเปรียบเทียบจำนวนสถิติคดีในช่วงเวลาเดียวกันของแต่ละปีเพื่อนำไปใช้ในการป้องกันปราบปรามการกระทำผิดที่กำลังเกิดขึ้นและจะมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต จะเห็นได้ว่าระเบียบภายในของสำนักงานตำรวจแห่งชาติดังกล่าว ไม่ได้ทำให้ปริมาณคดีอาญาของพนักงานสอบสวนลดน้อยลง ไม่ได้ทำให้คู่กรณียินยอมไกล่เกลี่ยข้อพิพาทกันได้โดยสะดวก ทั้งที่สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ซึ่งกำหนดให้อำนาจพนักงานสอบสวนดำเนินการไกล่เกลี่ยได้โดยเฉพาะเมื่อดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในทางอาญาตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ตามมาตรา 41 (1) (2) บัญญัติว่า

“การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวนให้กระทำได้ในคดีความผิด ดังต่อไปนี้

(1) คดีความผิดอันยอมความได้

(2) คดีความผิดลหุโทษตามมาตรา 390 มาตรา 391 มาตรา 392 มาตรา 393 มาตรา 394 มาตรา 395 และมาตรา 397 แห่งประมวลกฎหมายอาญา และความผิดลหุโทษอื่นที่ไม่กระทบต่อส่วนรวมตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา”

มูลความผิดทางอาญาตามมาตรา 41 (1) (2) ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 พนักงานสอบสวนเป็นผู้มีอำนาจออกคำสั่งหากเห็นว่าพฤติการณ์ของการกระทำความผิดไม่ร้ายแรง และไม่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวมให้พิจารณามีคำสั่งให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา ย่อมเป็นประโยชน์ต่อคู่กรณีสำหรับเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นพนักงานสอบสวน อีกทั้ง ข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในปัจจุบันส่วนใหญ่มีมุ่งไป ณ สถานีตำรวจทุกแห่ง หากหลักเกณฑ์ภายในที่ต้องปฏิบัติสามารถอำนวยความสะดวกให้กับคู่กรณีก็ย่อมเป็นประโยชน์มากกว่าผลเสีย เพราะอำนาจในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทความผิดทางอาญาในชั้นพนักงานสอบสวนไม่แตกต่างจากอำนาจการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทความผิดทางอาญาโดยภาคประชาชน ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มาตรา 69 (3) ประกอบมาตรา 35 (1) (2)

มาตรา 35 บัญญัติว่า “การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาให้กระทำได้ในกรณี ดังต่อไปนี้

(1) ความผิดอันยอมความได้

(2) ความผิดลหุโทษตามมาตรา 390 มาตรา 391 มาตรา 392 มาตรา 393 มาตรา 394 มาตรา 395 และมาตรา 397 แห่งประมวลกฎหมายอาญา และความผิดลหุโทษอื่นที่ไม่กระทบต่อส่วนรวมตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามวรรคหนึ่งเมื่อคู่กรณีทำข้อตกลงระงับข้อพิพาททางอาญากันแล้ว ให้ถือว่าสิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับเฉพาะคู่กรณีซึ่งทำข้อตกลงดังกล่าว”

มาตรา 69 บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับมาตรา 20 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนให้กระทำได้ในกรณี ดังต่อไปนี้

(1) ข้อพิพาททางแพ่งที่มีทุนทรัพย์ไม่เกินห้าแสนบาทหรือไม่เกินจำนวนตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

(2) ข้อพิพาททางแพ่งอื่นนอกจาก (1)

(3) ข้อพิพาททางอาญาตามมาตรา 35

ในกรณีที่กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเห็นว่าการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนในเรื่องใดได้ดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ และออกหนังสือรับรองให้แล้ว ให้ข้อตกลงระงับข้อพิพาทนั้นบังคับกันได้หรือให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตามพระราชบัญญัตินี้”

ซึ่งในภาคการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยประชาชนเป็นการนำวิธีการไกล่เกลี่ย (Mediation) มาใช้ในการแก้ไขปัญหาในกระบวนการยุติธรรมทางเลือกเหมาะสมอย่างยิ่ง ทำให้สามารถระงับข้อพิพาทไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรม

แต่ประชาชนโดยส่วนใหญ่ไปประทับข้อพิพาท ณ สถานีตำรวจ หากพนักงานสอบสวนดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ตามแนวทางเช่นเดียวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนโดยไม่จำเป็นต้องนำเข้าสู่ระบบออกเลขคดีอาญาตามระเบียบภายในของสำนักงานตำรวจแห่งชาติแล้ว ย่อมเกิดความพึงพอใจของคู่กรณีว่าจะยุติข้อพิพาทซึ่งมีอยู่หรือจะมีขึ้นในอนาคตให้เสร็จด้วยวิธีการใด อย่างไร โดยมีคนกลางเป็นพนักงานสอบสวนทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยให้คู่กรณีได้เจรจากลางกัน โดยผู้ไกล่เกลี่ยจะไม่ชี้ผลคดีว่าคู่กรณีฝ่ายใดถูกหรือผิด หรือการเอื้อยวาค่าเสียหายที่แท้จริงนั้นควรเป็นจำนวนเท่าใด หากเจรจากลางกันได้ก็ทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันไว้และคู่กรณีปฏิบัติตามสัญญาดังกล่าว หากไม่สามารถไกล่เกลี่ยกันได้ก็ฟ้องร้องดำเนินคดีกันต่อไป

ดังนั้น ต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขระเบียบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยการรับคำแจ้งความ และ เลขคดีอาญา พ.ศ.2565 ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทในคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวนตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.2562 โดยให้ข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวนซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่ต้องดำเนินการได้ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ตามมาตรา 41 (1) (2) กำหนดหลักเกณฑ์ภายในเพื่อให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้มีอำนาจออกคำสั่งหากเห็นว่าพฤติการณ์ของการกระทำความผิดไม่ร้ายแรง และไม่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม และเสนอต่อผู้บังคับบัญชาในทันทีเพื่อพิจารณามีคำสั่งให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา โดยไม่ต้องลงระบบการรับแจ้งความและออกเลขคดีอาญาและดำเนินการกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาเช่นเดียวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาภาคประชาชน อันจะทำให้การเข้าถึงการให้บริการด้านการยุติธรรมได้ง่ายขึ้น สะดวกขึ้น ทั้งยังลดภาระค่าใช้จ่ายภาครัฐและประชาชน ปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลลดลง ลดปัญหาความขัดแย้ง เกิดความสมานฉันท์

5 บทสรุป

พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 กำหนดอำนาจในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาให้พนักงานสอบสวนเช่นเดียวกับอำนาจในการไกล่เกลี่ยโดยภาคประชาชน แต่พนักงานสอบสวนผู้ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐมีหลักเกณฑ์ภายในที่ต้องปฏิบัติตามนั้นคือระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยการรับเลขคำแจ้งความและเลขคดีอาญา พ.ศ. 2565 มิได้กำหนดแนวทางให้สอดคล้องกับมูลความผิดอาญาตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางเลือก เพราะยังคงให้มีนำข้อพิพาททางอาญาตามมาตรา 41 (1) (2) แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเข้าสู่ระบบการรับเลขแจ้งความ ทำให้พนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการสอบสวนทั้งผู้กล่าวหาผู้ถูกกล่าว พยาน และกำหนดให้ต้องออกเลขคดีอาญาเพื่อดำเนินการจัดทำเป็นสำนวนส่งผลให้ต้องดำเนินการขั้นตอนกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ผู้ถูกกล่าวหากลายเป็นผู้ต้องหา ต้องถูกดำเนินการพิมพ์ลายนิ้วมือ ลงประวัติอาชญากรรม เพิ่มภาระค่าใช้จ่ายสำหรับการจัดทำสำนวน เกิดความล่าช้าในการเข้าถึงระบบไกล่เกลี่ยเป็นต้น หากมีการแยกสำนวนคดีตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ออกจากระบบคดีอาญาทั่วไปแล้ว พนักงานสอบสวนผู้ที่มีอำนาจออกคำสั่งเห็นว่าพฤติการณ์ของการกระทำความผิดไม่ร้ายแรง และไม่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวมให้พิจารณามีคำสั่งให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา ย่อมเป็นประโยชน์ต่อคู่กรณีสำหรับเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา เป็นการสร้างมาตรฐานการไกล่เกลี่ยในชั้นพนักงานสอบสวนให้เหมือนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนที่ไม่มีขั้นตอนการไกล่เกลี่ยยุ่งยาก มีผลบังคับโดยคู่กรณีทั้งสองฝ่าย

ไม่เสียประวัติ สูญเสียโอกาสในอนาคต ผู้เสียหายได้รับเงินเยียวยาในทันทีที่ไม่เป็นการค่าใช้จ่ายของรัฐในการดำเนินกระบวนการจัดทำสำนวน

6. การอ้างอิง

ปอล เรือนใจดี. (2562). ปัญหาการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวน กรณีสั่งให้มีการไต่สวนข้อเท็จจริงข้อพิพาททางอาญา ในหมวด 4 ตามพระราชบัญญัติการไต่สวนข้อเท็จจริง พ.ศ. 2562 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พระราชบัญญัติการไต่สวนข้อเท็จจริง พ.ศ. 2562. (2562). ราชกิจจานุเบกษา, 136(67 ก), 1-21.

ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยการรับเลขคำแจ้งความและเลขคดีอาญา พ.ศ. 2565. (2565). (ม.ป.ท.).

วรพจน์ เวียงจันทร์. (2557). การไต่สวน สมานฉันท์ ในระบบพิจารณาตัวอย่างต่อเนื่องของศาลยุติธรรม: ศึกษาเฉพาะ กรณี ของศาลจังหวัดพิษณุโลกและศาลจังหวัดกบินทร์บุรี. (ม.ป.ท.).

วันชัย วัฒนศัพท์, ฤวิลาดี บุรีกุล และศุภณัฐ เพิ่มพูนวิวัฒน์. (2550). คู่มือเพิ่มพลังความสามารถกระบวนการจัดการข้อพิพาท (พิมพ์ครั้งที่ 2). ศิริภัณฑ์ออฟเซต.

สำนักงานศาลยุติธรรม. (2562). คู่มือการไต่สวนข้อเท็จจริงตามพระราชบัญญัติการไต่สวนข้อเท็จจริง พ.ศ. 2562 <https://oja.coj.go.th/th/content/category/detail/id/8/cid/11045/iid/282557>

อริยพร โพธิ์ใส. (2565). หลักเกณฑ์การไต่สวนข้อเท็จจริงในคดีอาญา. วารสารจุลนิติ, 19(1), 75-82.